

## Kooperativno ili suradničko učenje

Metoda kooperativnoga podučavanja našla je teorijsku osnovu u području socijalne psihologije i teoriji malih skupina. Proučavajući modele kooperativnoga učenja znanstvenici su sve više ukazivali na utjecaj iskustva na učenje. Model nazvan iskustvenim učenjem definirali su Sharon i Johnson (1976, prema Klarin, 1998), koji ističu da osoba najuspješnije uči ako sama sudjeluje u stjecanju znanja.

Abrami i suradnici (1995, prema Klarin, 1998) metodu kooperativnoga učenja definiraju kao metodu u kojoj učenici rade zajedno u skupinama u kojima se potiče pozitivna međuovisnost, a pozitivna međuovisnost razvija se tako da se potiče individualna odgovornost za vlastito učenje i aktivno sudjelovanje u rješavanju zadataka. U stotinama studija je potvrđeno da, u odnosu na individualno, kooperativno učenje pokazuje znatno bolje rezultate, bez obzira na predmet učenja i dob onih koji uče (Ledić, 1996).

Snyder i Sullivan (1955, prema Klarin, 1998) ne podupiru "popularno" uvjerenje da kooperativno učenje postiže bolje rezultate od individualnoga, što nisu uspjeli dokazati na socijalnom i afektivnom planu, a nisu mogli niti negirati veće zadovoljstvo učenja kooperativnom metodom.

Neke druge istraživačke usporedbe (prema Čudina-Obradović i Težak, 1995), pokazuju da su ta dva oblika organizacije učenja različito prikladana za različite vrste zadataka, no međutim, dvije su nepobitne prednosti suradničkoga učenja:

- pomaže razvijanju sposobnosti rješavanja problema i sposobnost zaključivanja
- poboljšava odnose među članovima skupine i vlastito samopoštovanje.

Anduradha A. Gokhale, profesor na Western Illinois University, odsjeka za industrijsko obrazovanje i tehnologiju, u svom istraživanju "Kolaborativno učenje povećava kritičko mišljenje" naglašava da je razvoj i povećanje kritičkoga mišljenja kroz kooperativno učenje jedan od primarnih ciljeva tehnološkoga obrazovanja jer radnici moraju biti sposobni kreativno razmišljati, rješavati probleme i donositi odluke kao tim, a kooperativno učenje daje učenicima mogućnost da već u ranom djetinjstvu uče sudjelovati u raspravi, preuzimati odgovornost i kritički misliti.

Prema Anduradha A. Gokhaleu, pojam kooperativno učenje predstavlja instrukcijsku metodu u kojoj učenici raznih razina znanja uče zajedno u malim grupama. Učenici su sami odgovorni za svoje učenje kao i za učenje ostalih. Uspjeh jednog člana skupine pomaže drugom biti uspješniji. Postoje uvjerljivi dokazi, tvrdi isti autor, da kooperativni timovi postižu veće razine mišljenja i zadržavaju informacije dulje od onih koji rade individualno. Podijeljeno učenje daje učenicima priliku sudjelovati u raspravi, preuzimati odgovornost za vlastito učenje, a razmjena ideja ne samo da povećava interes među sudionicima, već unapređuje i kritičko mišljenje. Razvijanje i uvježbavanje sposobnosti kritičkoga razmišljanja, prosuđivanja i zaključivanja, važna je sastavnica temeljnih zadaća preobrazbe školstva (Mijatović, 2000).

## **Koje su prednosti suradničkog učenja ?**

Steele, Meredihht i Temple (1998. prema Peko i Pintarić, 1999) navode sljedeće rezultate sudjelovanja u kooperativnom učenju:

- bolji uspjeh i produljeno upamćivanje
- češće razmišljanje višega reda, dublje razumijevanje i kritičko mišljenje
- usredotočeniji rad u odjelu i manje nediscipline
- veća motiviranost za bolje ocjene i učenje
- veća sposobnost da se situacija promotri iz tuđe perspektive
- pozitivniji, tolerantniji i prijateljskiji odnos s vršnjacima
- veće društvene podrške
- bolja prilagodba i boljitak
- pozitivniji odnos prema samom sebi
- veće društvene kompetencije
- pozitivniji stavovi prema predmetima, učenju i školi
- pozitivniji odnos prema nastavnicima.

## **Koje su strategije suradničkog učenja ?**

Postoje mnoge strategije koje promiču suradničko učenje. Najčešći je oblik rad u paru i rad u skupinama.. Rad u paru može biti dobar početak za skupne aktivnosti koje zahtijevaju veću razinu suradnje po sustavu:

razmisli/spari/razmijeni;

sažmi/spari/razmijeni;

formuliraj/razmijeni/poslušaj/kreiraj.

**1.** Pedagoška radionica, kao specifičan oblik grupne interakcije, sa svojim glavnim obilježjem - kružnom komunikacijom.

**2.** Igra uloga je metoda poučavanja stavova i ponašanja, pomoću uživljanja sudionika u ulogu drugog (Čudina-Obradović i Težak, 1995)

3. Simulacija je stvaranje zamišljene socijalne situacije koja je u glavnim dijelovima slična nekoj životnoj situaciji. Unutar te zamišljene situacije učenici preuzimaju različite uloge i dolaze u međusobne odnose te zamišljaju i proizvode različite učinke tih odnosa (Čudina-Obradović i Težak, 1995)

4. Oluja ideja je tehnika kreativnoga mišljenja u kojoj se nabrajaju i zapisuju rješenja nekoga problema, a služi za stvaranje velikoga broja ideja. Svaki učenik u skupini mora se truditi da da što više prijedloga koji se ne kritiziraju i ne odbacuju, bez obzira koliko su dobri, razumni i izvedivi. Tek u kasnijim fazama provodi se raščlamba svakoga odgovora, odbacivanje neprihvatljivih i zadržavanje dobrih rješenja (Čudina-Obradović i Težak, 1995)

#### 5. Kooperativna slagalica i dopunjaljka

1. Razred se podijeli u skupine po četiri učenika. Svaki učenik unutar skupine dobije svoj broj - od jedan do četiri - i uvid u temu na kojoj će se raditi
2. Brojevi jedan, dva, tri i četiri izlaze iz svojih osnovnih skupina i formiraju ekspertne skupine jedinica, dvojki, trojki i četvorki koje su stručnjaci ili eksperti za jedan dio od zadane teme na kojoj će raditi
3. Kada ekspertne skupine završe s proučavanjem svoga dijela, svaki se učenik vraća u svoju osnovnu skupinu gdje podučava ostale učenike

6. Stablo budućnosti je kooperativna metoda učenja s mnogo varijacija. Svaki učenik na zajedničkom stablu ima svoju granu na koju se kasnije dodaju listovi ili cvjetovi na kojima se pišu ideje, prijedlozi ili raščlanjuje neki aktualni problem, posljedice toga problema i rješenja istoga. Ova metoda može se kombinirati s olujom ideja.

### **Kako organizirati suradničko učenje u razredu ?**

Kako se radi o skupnim oblicima rada, raspored sjedenja napravljen je uglavnom kao sjedenje u krugu tako da nitko nikoga ne gleda u leđa. Prostor u sredini kruga je prazan i služi za izvođenje zajedničkih djelatnosti (kretanje, crtanje, pisanje i sl.).

Svaka radionica, u pravilu, sastoji se od pripravnih, izvedbenih i završnih djelatnosti. Pripravne i završne djelatnosti poželjno je raditi u zajedničkom krugu (u krugu su svi ravnopravni, nema hijerarhije, olakšana je komunikacija i djeca su više upućena jedna na druge), a izvedbene učenjem u paru i malim skupinama. Izvedbene djelatnosti vezane su za temu koja se obrađuje i najviše se rade u parovima i malim skupinama. Važno je kazati da nakon svake aktivnosti slijedi refleksija - kakvi su učinci onoga što učimo na sudionike, gdje svatko treba dobiti prostora kazati svoje misli, želje ili osjećaje i imati pravo na različito mišljenje.

Voditelj ne smije postavljati puno pitanja ili proturječiti, već poticati učenike da eksperimentiraju idejama, objašnjavaju i nadopunjuju svoje rezultate, skiciraju svoje ideje, otkrivaju što je poznato, a što nepoznato. Voditelj treba što duže zadržavati učenikovu znatiželju i nagađanje, jer te djelatnosti produbljuju inventivno i razvijaju kritično mišljenje. Valja stvarati kooperativnu klimu i učenike uvijek poticati na nove djelatnosti i suradnju.

## **I na kraju, ne zaboravite, važna je rasprava i razmjena gledišta**

Često se može čuti da su za rasprave i odlučivanja zaduženi odrasli. Naravno, to djeca onda tako i prihvate i teško ih je kasnije naučiti mogućnosti izbora, a to je važan korak i osnovica za donošenje odluka.

Grupna diskusija zahtjeva od učenika pojašnjavanje i izražavanje svojih stajališta te sluh za gledišta drugih. Najpoznatije strategije su "čarobni mikrofon", "koncentrični krugovi" i "slažem se - ne slažem se".

Aktivnosti:

- Skupina sjedi u krugu u sredini kojega je čarobni mikrofon. Tko želi diskutirati uzima mikrofon i samo on može govoriti, ostali slušaju i gledaju govornika. Kada govornik završi vraća mikrofon u sredinu kruga i diskusija se nastavlja istim sustavom.
- Razred se podijeli u dvije jednake skupine koje formiraju dva koncentrična kruga, unutrašnji i vanjski. Unutrašnji se krug okrene prema vanjskomu, tako da je svatko suočen sa svojim partnerom s kojim će diskutirati. Nakon nekoliko minuta vanjski se krug rotira u lijevo, tako da je svaki učenik suočen s nekim drugim. Taj se postupak rotacije ponavlja, bilo s istim pitanjima za diskusiju ili novim.
- Na podu učionice nacrtava se kredom ili trakom crta. Lijeva strana predstavlja jako slaganje s onim o čemu se raspravljalo, desna jako neslaganje. Od učenika se traži da stupe na mjesto koje predstavlja njihov stav. Kada su u pitanju mlađa djeca može se ubaciti i opcija nisam siguran.